

1. **CONCEPTES DE SOCIOLINGÜÍSTICA** (*Llibre blau*: p. 332 i ss)

- **Sociolingüística:** És la disciplina que estudia l'ús que els parlants fan d'una llengua, és a dir, les relacions entre llengua i societat, perquè es condicionen recíprocament.
- **Monolingüisme:** Ús/coneixement d'una sola llengua per part d'un individu o d'un estat. El monolingüisme pot ésser individual o social. El monolingüisme individual té lloc quan una persona usa una sola llengua de manera habitual. El monolingüisme social es produeix quan en el context d'una determinada societat s'usa només una llengua com a moneda de canvi lingüístic habitual.
- **Multilingüisme:** Ús/coneixement de diverses llengües, per part d'una persona o un territori. El multilingüisme pot ser: bilingüisme, trilingüisme... En cas de multilingüisme, parlem de llengües en contacte i, per tant, hem de determinar quin ús en fa el parlant de cadascuna d'elles.
- **Llengües en contacte:** Per naturalesa, les llengües no estan aïllades, sinó que sempre es troben en contacte amb moltes altres llengües. Del contacte entre llengües diferents se'n deriva l'existència d'influències entre les unes i les altres, de manera que sempre hi ha un mínim de transvasament entre les llengües pròximes (pel motiu que sigui). El terme llengües en contacte fou usat per primer cop per Uriel Weinreich, en un llibre que analitza el contacte lingüístic a Suïssa. La influència entre llengües veïnes serà bidireccional si ambdues es troben en una situació de normalitat lingüística. Hi haurà contràriament, una influència unidireccional en els casos de superposició lingüística. De vegades es produeixen parlars de transició entre llengües veïnes, producte de la barreja entre dues llengües (o, fins i tot, en ocasions, entre més de dues), que fan que no es pugui marcar d'una manera clara una frontera.
- **Bilingüisme:** És la situació més freqüent quan es produeix contacte de llengües. El bilingüisme es pot dividir en: bilingüisme individual, social o territorial.
 - El **bilingüisme individual** es produeix quan un individu té la capacitat d'usar indistintament dues llengües. Normalment el trobem en les persones que han après, des de petits, dues llengües.
 - El **bilingüisme social** es produeix quan en un territori hi ha dues o més comunitats de parlants, les quals usen més d'una llengua.
 - El **bilingüisme territorial** es produeix quan en un territori hi ha dues àrees territorials ben diferenciades, les quals tenen cadascuna d'elles una llengua pròpia.
- **Conflicte lingüístic:** El conflicte lingüístic és la situació que es produeix quan hi ha una tensió del tipus normalització/substitució entre dues comunitats lingüístiques. El conflicte lingüístic parteix pel fet que, històricament, arreu del món hi ha llengües dominants o de prestigi (anglès, castellà, francès...) i llengües minoritzades per la pressió de les llengües dominants (occità, gallec, gal·lès...) El conflicte lingüístic té unes dimensions socials i sempre desemboca en la **normalització lingüística** o en la

substitució lingüística. L'existència de conflicte lingüístic implica que existeix un procés de canvi, en un sentit o en un altre. Qualsevol conflicte lingüístic, al cap de la corda acaba desembocant en una situació de monolingüisme.

- **Llengua minoritzada:** Llengua que està sota la pressió d'una llengua dominant, de més prestigi, amb perill de desaparèixer.
- **Llengua minoritària:** Llengua que compta amb pocs parlants, segons un criteri quantitatiu. S'oposa a llengua majoritària. No s'estableix cap equivalència entre llengua minoritzada i llengua minoritària: cas del danès, que compta amb pocs parlants, però no és minoritzada.
- **Diglossia:** El concepte de diglossia fou creat per Ferguson l'any 1959, però segons Fishman el va retocar. Diglossia és aquella situació en què una llengua (A), de prestigi, ocupa els àmbits formals i l'altra (B), sense prestigi i habitualment l'autòctona, els àmbits informals.
- **Minorització lingüística:** Minorització lingüística és la situació en què una llengua, malgrat que pugui ésser parlada per la major part de la població autòctona d'un territori determinat ocupa només una part minoritària dels usos i àmbits socials. La minorització lingüística es produeix en situacions de superposició, en què l'ús d'una llengua dominant compta amb el suport del poder polític, i l'ús de l'altra llengua esdevé subordinat i es veu entrebancat per aquest mateix poder. És el cas de la llengua gallega, a Galícia; o de la llengua asturiana, a Astúries.
- **Substitució lingüística:** La substitució lingüística és el procés per mitjà del qual una llengua va essent gradualment reemplaçada per una altra. Els processos de substitució lingüística normalment es troben directament relacionats amb processos d'homogeneïtzació d'un marc estatal determinat, o amb processos de colonialisme. Per començar, efectivament, en un procés de substitució és necessària l'acció del poder polític (de l'Estat) com a element de pressió damunt la comunitat lingüística que ha d'esdevenir minoritzada.
- **Normalització lingüística:** Procés llarg, sovint de caràcter polític, que ajuda a deturar i frenar el procés de substitució lingüística en tots els camps. El procés de normalització lingüística inclou dos aspectes inseparables: l'aspecte lingüísticosocial, que consisteix a adequar la llengua a les necessitats socials (crear un estàndard, fer les normativa...) i l'aspecte sociopolític, que consisteix en fer accions polítiques incrementades a afavorir l'ús de la llengua en tots els àmbits. A Catalunya, la primera llei de normalització lingüística és de 1983. Aquesta fou revisada l'any 1996.
- **Política lingüística:** Conjunt de mesures que els poders polítics prenen per intervenir en les comunicacions lingüístiques d'una comunitat de parla.

- **Planificació lingüística:** Projectes que s'estableixen en una comunitat per tal d'arribar a la plena normalització lingüística.
- **Estandardització:** Procés que té com a objectiu la creació de la varietat estàndard de la llengua, que és una varietat supradialectal, i difondre'n el seu ús.
- **Normativització:** Procés pel qual es dota una llengua d'unes normes ortogràfiques, d'una gramàtica, per tal que els seus parlants puguin usar la llengua pròpia amb correcció. La primera norma de la llengua catalana la feu Pompeu Fabra a principis del segle XX: *Normes ortogràfiques* (1913), *Gramàtica catalana* (1918) i *Diccionari general de la llengua catalana* (1932). Actualment, la institució que es dedica a crear les normes de la llengua catalana és l'Institut d'Estudis Catalans. Fruit de la seva labor, l'any 1996, va aparèixer el *DIEC*. Actualment, s'està fent una revisió de la gramàtica de Pompeu Fabra.